

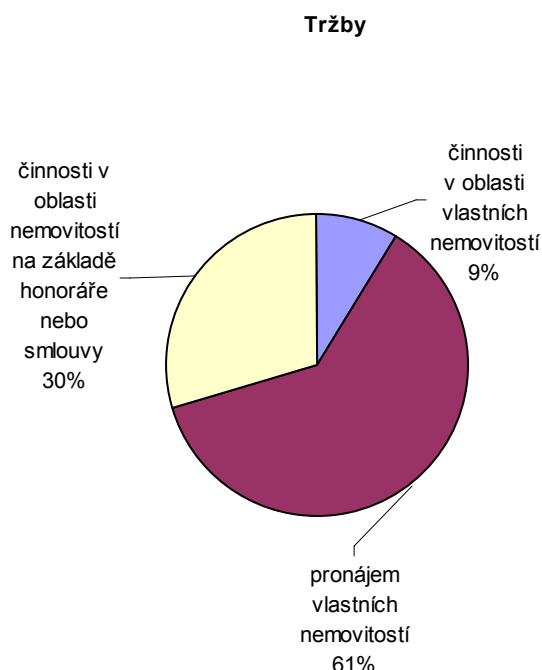
4. Jednotlivá odvětví tržních služeb

Údaje uvedené v předchozí kapitole poskytují základní rámcovou informaci o tržních službách a jejich vývoji celkem, nicméně pro získání úplnějšího obrazu a přehledu je nutné se věnovat jednotlivým oblastem činností reprezentovaných dvoumístným označením OKEČ podrobněji.

4.1 Činnosti v oblasti nemovitostí – OKEČ 70

Činnosti v oblasti nemovitostí jsou z největší části zastoupeny podniky zabývajícími se pronájmem nemovitostí (OKEČ 702), správou nemovitostí (OKEČ 7032), realitními kancelářemi (zprostředkování pronájmu a prodeje nemovitostí - OKEČ 7031). V posledních letech se rozvinula developerská činnost (OKEČ 7011), která zajišťuje výstavbu nemovitostí z hlediska investorského zajištění. Dále jsou do tohoto odvětví zařazovány méně významné činnosti z hlediska počtu jednotek i velikosti dosahovaných výkonů, jako je například odhad cen nemovitostí.

Graf č. 8
Podíl tržeb 3místných OKEČ na OKEČ 70 v roce 2005

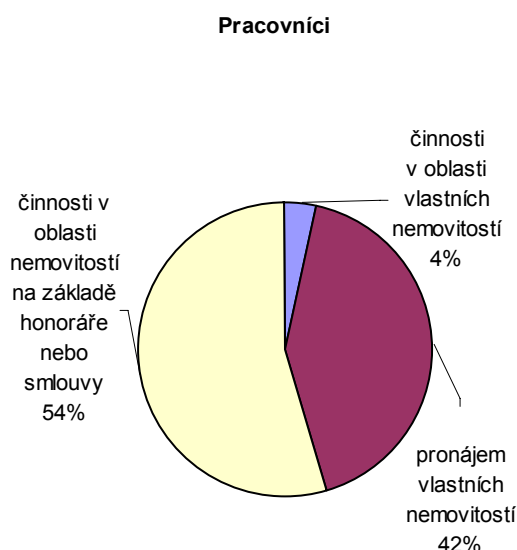
V rámci sledovaných subjektů není zařazeno hospodaření s nemovitostmi, které vlastní neziskové subjekty – obce a města, nadace, spolky. Také činnost bytových družstev, která je svým charakterem na pomezí mezi tržní a netržní sférou, je v rámci statistických zjišťování zařazena mezi netržní subjekty. Podle živnostenského zákona není pronájem vlastních nemovitostí samostatnou živností, proto fyzické osoby, které vlastní a pronajímají nemovitosti, pokud neposkytují jiné než základní služby spojené s pronájmem, nemusí být registrovány jako podnikatelské subjekty. Také některé velké developerské projekty jsou financovány podniky, jejichž převažující produkční činnost nespadá do tohoto odvětví. Z těchto důvodů nelze výsledky šetření popsané v této kapitole prezentovat jako hodnocení stavu a vývoje trhu s nemovitostmi.

V činnostech v oblasti nemovitostí došlo od roku 2000 k výraznému nárůstu aktivních

podniků. Zatímco počet středních a velkých podniků stagnoval, u malých podniků (do 19 zaměstnanců) vzrostl od roku 2000 o plných 65 %. Tento vývoj se samozřejmě odrazil i v ostatních ekonomických ukazatelích.

Ukazuje se, že tato oblast je poměrně lukrativní. Firmy investují do nákupu nemovitostí, které pak pronajímají. Samozřejmě se nejedná pouze o obytné budovy, ale pronajímají se celé areály a skladové komplexy. S tím úzce souvisí i rozvoj developmentu. Na českém realitním trhu operují významné zahraniční společnosti, český trh komerčních nemovitostí patří k atraktivním. Plochy logistických a skladových prostor se díky přílivu zahraniční investic a výhodné geografické poloze ČR výrazně zvětšovaly. Projevoval se i růst investic do bydlení, což je také odrazem demografické struktury obyvatelstva ČR (dospívání tzv. silných ročníků). Rozhodující podíl na bytové výstavbě měly rodinné domy, naopak zaostávala výstavba nájemních bytů. Výrazně také rostl počet developerských projektů, které se zabývají výstavbou tzv. satelitních městeček. Pozitivní vliv měla i příznivá situace na trhu hypoték a rozvinutý trh stavebního spoření.

Graf č. 9
Podíl pracovníků 3místných OKEČ na OKEČ 70 v roce 2005

Určitý vliv zde měla i obava ze vstupu do EU. Výstavba objektů pro bydlení je v ČR zařazena v nižší sazbě DPH, což nebylo v přístupových jednání s EU dostatečně ošetřeno a je nutno požadovat výjimku, která však není nárokovatelná.

V činnostech zabývajících se správou a pronájmem nemovitostí pracovalo zhruba 50 tisíc osob. Ve sledovaném období se počet pracovníků přes rostoucí počet podniků výrazně nezměnil. Průměrná velikost tak klesla z 2,2 osob na podnik v roce 2000 na 1,4 osoby v roce 2005. Podíl žen v tomto odvětví se pohyboval pod hranicí 50 %.

Vyplácené mzdy byly mírně podprůměrné. Výrazně vyšší mzdu pobírali zaměstnanci v developerských podnicích, kde však pracovalo malé procento osob. Mzdy včetně OON tvořily necelých 6 % celkových nákladů.

Tržby podniků zabývajících se nemovitostmi dosáhly v roce 2005 v běžných cenách 106,7 mld. Kč, od roku 2000 se zvýšily o 44,2 %. Ve srovnatelné cenové hladině činil jejich nárůst 35,1 %. Z porovnání vývoje tržeb v běžných a stálých cenách by bylo možné usuzovat na relativně malý růst cen, nižší než míra inflace - spotřebitelské ceny vzrostly od roku 2000 do 2005 o 11,7 %.

Podle údajů cenové statistiky podnikatelských služeb se cenový index podnikatelských služeb v oblasti nemovitostí zvýšil pouze o 5,4 % a například ceny pronájmu kancelářských prostor se podle výsledků cenové statistiky dokonce o 6,2 % snížily. Na druhé straně z pohledu vývoje spotřebitelských cen se ceny za pronájem bytu za šestileté období zvýšily o 22,2 %, úhrnný index cen nemovitostí (vycházející z administrativního zdroje – daňových přiznání) vzrostl o plných 47 %. Deflátor použitý pro přecenění dosažených tržeb do stálých cen odráží jednak odlišnou strukturu tržeb od struktury, na které jsou počítány jednotlivé cenové indexy.

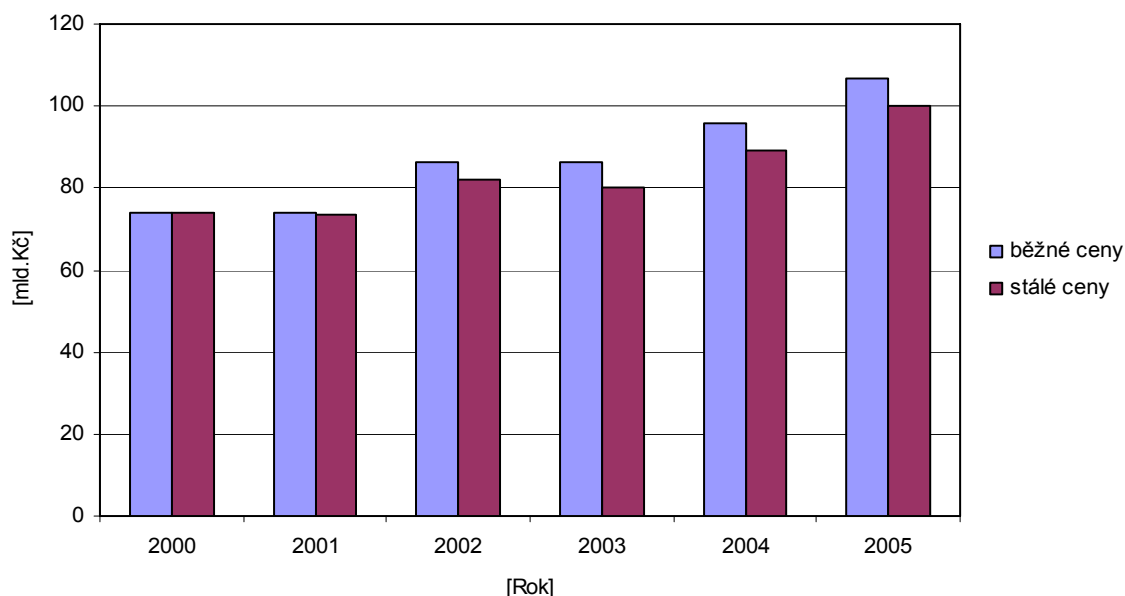
Účetní přidaná hodnota vytvořená v odvětví činností v oblasti nemovitostí v roce 2005 činila 45,6 mld. Kč, od roku 2000 vzrostla o 64,6 %. Výrazný růst zaznamenala přidaná hodnota v posledním roce sledování.

Podíl přidané hodnoty na výkonech se pohybuje v průměru kolem 41 %. Mezi jednotlivými činnostmi však existují výrazné rozdíly. Zatímco v pronájmu nemovitostí tvořila přidaná hodnota přibližně poloviční podíl na dosažených výkonech, v realitních a správcovských agenturách to byla pouze třetina, v oblasti podnikání s vlastními nemovitostmi (developerská činnost) se tento podíl snižoval na zhruba 17 % v roce 2005.

Na jednoho pracovníka připadalo v průměru 2,1 mil. Kč tržeb a 0,9 mil. Kč přidané hodnoty. Tempo růstu počtu pracovníků bylo podstatně pomalejší než tempo růstu účetní přidané hodnoty (104 % proti 165 % za sledované období). Díky tomu vzrostla produktivita práce o 58 %, což však bylo z největší části ovlivněno vývojem v roce 2005, kdy odvětví nemovitostí zaznamenalo podle výsledků ročních šetření v porovnání s předchozími roky nebyvalý rozmach.

Vývoj tržeb v letech 2000 – 2005 OKEČ 70

Graf č. 10

Odvětví nemovitostí je v rámci služeb netypické výší celkových aktiv, což vyplývá z charakteru činnosti. Celková aktiva činila v roce 2005 celkem 560 mld. Kč, z toho 353 mld. Kč tvořil hmotný majetek. Nejobjemnější službou je pronájem nemovitostí. K tomu je potřebné nemovitosti vlastnit, což je kapitálově náročné. V průměru připadla na jednoho pracovníka v roce 2005 hodnota aktiv ve výši 11 mil. Kč, když v ostatních produkčních odvětvích to bylo zhruba šestkrát méně.

Subjekty podnikající v nemovitostech jsou obecně velmi závislé na cizích zdrojích. V některých letech celková hodnota úvěrů převyšovala hodnotu vlastního kapitálu. S výjimkou roků 2001 a 2005 se koeficient samofinancování pohyboval mírně nad hranicí 20 %. Zadluženost sice od roku 2002 klesala, avšak po celou dobu byla míra zadluženosti výrazně vyšší než v ostatních odvětvích.

Výsledek hospodaření podniků v nemovitostech vykazoval velmi nerovnoměrný vývoj. V první polovině sledovaného období hospodařily podniky v nemovitostech se ztrátou. Ztrátu vykazovaly v prvních dvou letech i podniky pod zahraniční kontrolou. Počínaje rokem 2003 začalo být odvětví ziskové. Výrazně vysokého hospodářského výsledku bylo dosaženo v roce 2005.

Vývoj vybraných charakteristik odvětví OKEČ 70

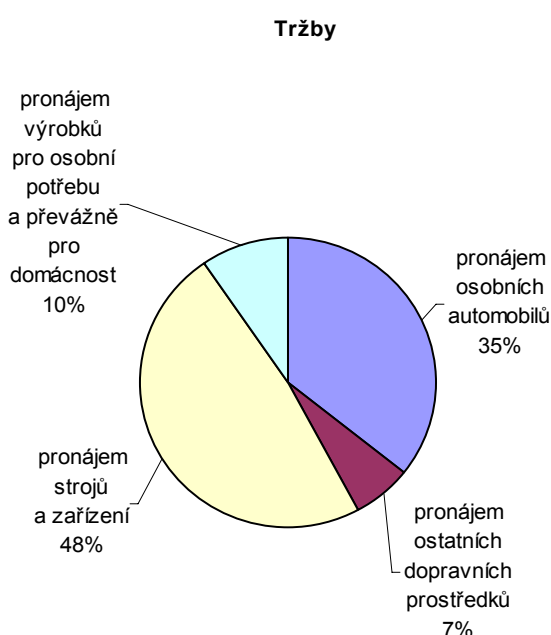
Tabulka č. 2

rok	Počet podniků	Počet pracovníků	z toho: podíl podnikatelů [%]	Průměrná měsíční mzda [Kč]	Tržby [mil Kč]	Účetní přidaná hodnota [mil Kč]	Produktivita práce [tis. Kč]	Rentabilita aktiv (ROA) [%]	Aktiva na pracovníka [mil. Kč]
2000	22 349	48 726	24,5	11 684	73 974	27 714	568,8	-1,60	8,86
2001	24 054	44 236	26,1	13 857	73 986	29 005	655,7	-1,35	11,19
2002	26 882	52 460	30,2	14 531	86 428	33 923	646,6	-0,45	12,20
2003	27 595	51 435	29,6	14 635	86 523	36 048	700,8	0,66	9,66
2004	32 704	47 615	26,4	15 459	95 583	32 728	687,3	0,64	13,16
2005	36 538	50 603	21,8	16 221	106 692	45 615	901,4	5,63	11,06

4. 2 Pronájem strojů a přístrojů bez obsluhy, pronájem výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost - OKEČ 71

Pronájem movitých věcí nepatří z hlediska objemu tržeb, počtu podnikatelských subjektů, či z hlediska zaměstnanosti k velkým odvětvím, projevují se zde však proměny ekonomického chování. Podobně jako v oblasti nemovitostí, sem patří činnosti určené jak podnikatelské sféře, tak i činnosti určené převážně obyvatelstvu. Pronájem automobilů, strojů a přístrojů (OKEČ 711 až 713) je služba, která je převážně poskytována podnikatelským subjektům, zatímco půjčování domácích a osobních předmětů (OKEČ 714) je poskytováno především obyvatelstvu. Také z tohoto důvodu vykazují podrobněji specifikované služby v některých aspektech rozdílný vývoj vyvolaný měnícími se podmínkami v ekonomice a změnami v chování a preferencích klientů – příjemců služeb.

Graf č. 11
Podíl tržeb 3místných OKEČ na OKEČ 71 v roce 2005

Jedním z trendů posledních let je dynamický rozvoj operativního leasingu, který někdy nahrazuje pořizování automobilů formou finančního leasingu, zejména proto, že je pro klienta pohodlnější a pro velké firmy i výhodný. Operativní leasing také často zejména větším podnikům nahrazuje vlastní vozový park formou outsourcingu.

V oblasti pronájmu strojů a přístrojů došlo od roku 2000 k výraznému poklesu aktivních podniků, který se odrazil i v poklesu pracovníků. S podnikáním skončily především malé subjekty, kde zpravidla pracoval pouze majitel. Snížení počtu pracovníků o téměř 3 tisíce bylo způsobeno snížením počtu pracujících majitelů, počet zaměstnanců se naopak mírně zvýšil.

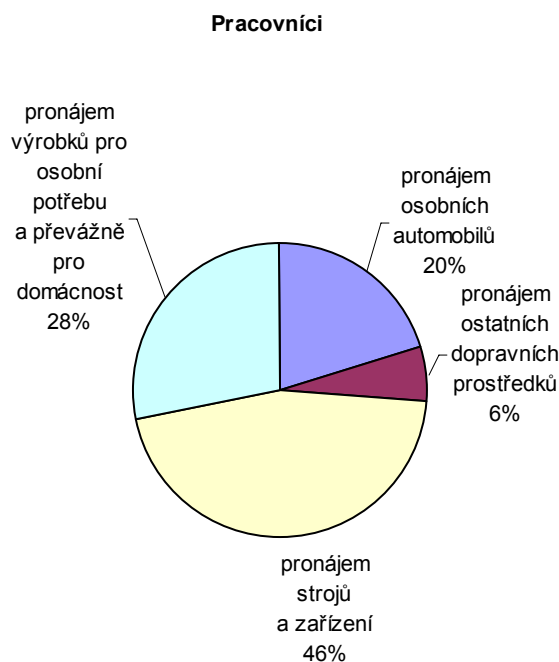
Odvětví pronájmu movitých věcí zaznamenalo výrazné zvýšení průměrné mzdy, která v roce 2005 přesáhla 22 tis.Kč měsíčně. Přitom ve službách půjčování věcí pro domácnost byla průměrná mzda pouze 10 tis.Kč, naopak

v půjčovnách osobních aut a podnicích poskytujících operativní leasing osobních automobilů přesáhla mzda hranici 25 tis.Kč.

Tržby realizované v odvětví pronájmu se za šestileté období téměř zdvojnásobily, v roce 2005 činily 19,6 mld. Kč, ve stálých cenách vzrostly proti roku 2000 o 84 %. Dynamika růstu však byla v jednotlivých oblastech velice diferencovaná.

Výrazně se projevil větší zájem o operativní leasing, a to zejména v oblasti pronájmu osobních a lehkých dodávkových automobilů. V této oblasti se tržby za posledních šest let dokonce ztrojnásobily. Podobný vývoj je v oblasti pronájmu strojů a zařízení, rovněž zde se o to výrazně zasloužil finanční instrument – operativní leasing. V současné době se nejvíce pronajímají stavební stroje, manipulační stroje a také výpočetní a kancelářská technika.

Graf č. 12
Podíl pracovníků 3místných OKEČ na OKEČ 71
v roce 2005

Opačný vývoj nastal v oblasti pronájmu ostatních dopravních prostředků a pronájmu výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost, kde tržby spíše klesaly. Zde se také projevily změny v chování zákazníků. Rozšiřování nabídky v maloobchodní síti, rostoucí životní úroveň a relativně nízké ceny spotřebního zboží vedly k poklesu zájmu o půjčování domácích předmětů. Rozvoj a rozšíření internetu bylo silnou konkurencí nejen pro kina, ale také pro videopůjčovny.

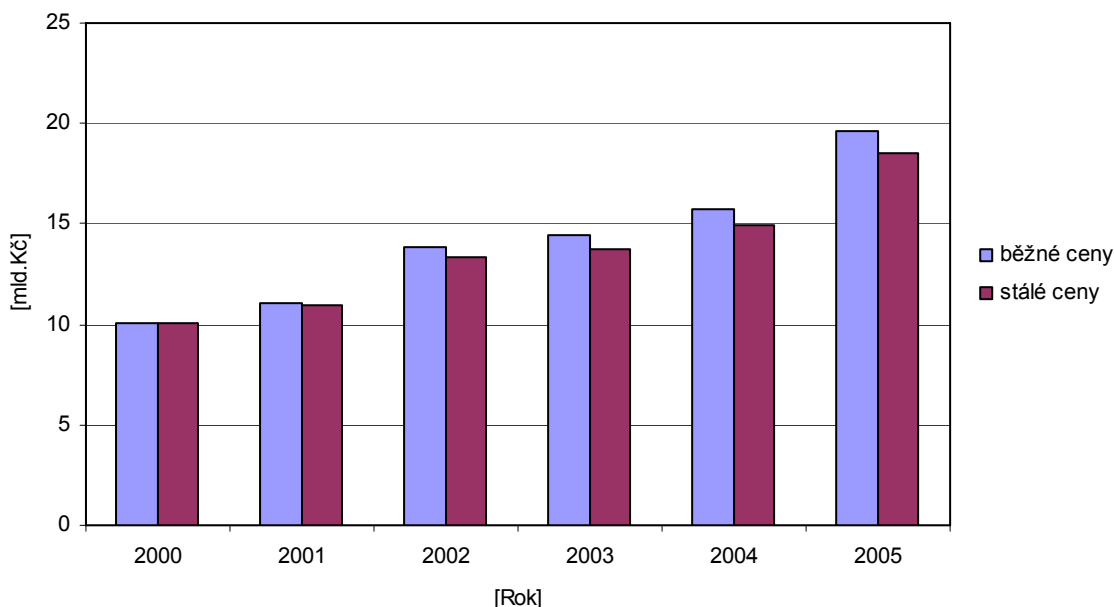
Účetní přidaná hodnota vykazovala vysoká tempa růstu, za šestileté období se téměř ztrojnásobila, v roce 2005 činila 8,3 mld. Kč. Současně se snižoval podíl výkonové spotřeby na dosažených výkonech. Na jednoho pracovníka připadla měsíční tržba v průměru 226 tis. Kč, z toho přidaná hodnota činila 98,9 tis. Kč.

Vysoká dynamika růstu výkonových ukazatelů je však provázána zvětšující se mírou zadluženosti a snižující se schopností

samofinancování. Zatímco v roce 2000 byl koeficient samofinancování (podíl vlastního kapitálu na pasivech) 41,8 %, v roce 2005 klesl na 27,2 %. Podíl bankovních úvěrů na celkových zdrojích vzrostl z 12,5 % na 42 %.

Vývoj tržeb 2000 – 2005 OKEČ 71

Graf č. 13

Celkový stav aktiv (majetku) dosáhl v roce 2005 výše 27,2 mld. Kč, což je o 10,5 mld. Kč více než v roce 2000. na jednoho pracovníka tak připadala hodnota aktiv ve výši 3,7 mil. Kč.

Odvětví pronájmu věcí movitých patří mezi odvětví s průměrnou mírou zhodnocení vložených prostředků. Hodnoty ukazatelů rentability se postupně zvyšovaly, výjimkou byl pouze rok 2000, kdy hospodaření tohoto odvětví jako celku skončilo se ztrátou.

Velmi nízký byl podíl mezd na nákladech (necelých 5,9 %, což byla druhá nejnižší hodnota v rámci tržních služeb).

Vývoj vybraných charakteristik odvětví OKEČ 71

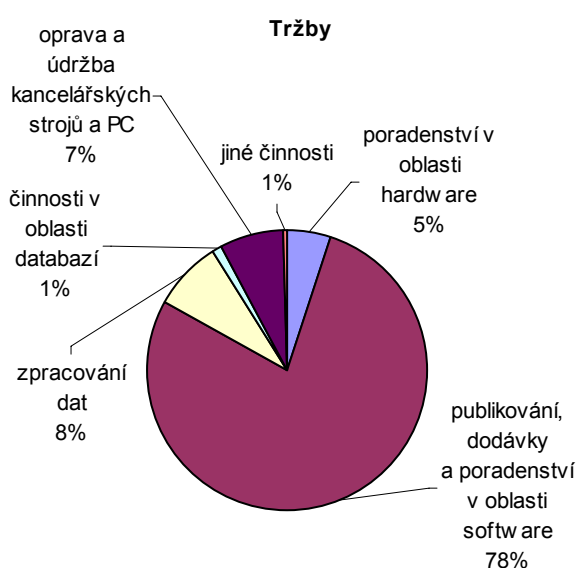
Tabulka č. 3

rok	Počet podniků	Počet pracovníků	z toho: podíl podnikatelů [%]	Průměrná měsíční mzda [Kč]	Tržby [mil Kč]	Účetní přidaná hodnota [mil Kč]	Produktivita práce [tis. Kč]	Rentabilita aktiv (ROA) [%]	Aktiva na pracovníka [mil.Kč]
2000	6 516	10 171	53,3	13 022	10 094	3 215	316,1	-1,24	1,63
2001	5 487	8 937	53,8	14 785	11 089	4 735	529,8	0,65	3,28
2002	4 929	8 104	44,5	17 387	13 800	4 964	612,6	3,23	2,73
2003	4 746	7 407	36,7	17 157	14 512	5 833	787,5	4,42	3,08
2004	4 309	6 521	34,5	20 513	15 739	6 321	969,3	3,47	4,73
2005	4 509	7 226	30,2	22 248	19 599	8 571	1 186,2	6,07	3,74

4.3 Činnosti v oblasti výpočetní techniky – OKEČ 72

Činnosti v oblasti výpočetní techniky byly jedním z nejdynamičtější se rozvíjejících odvětví tržních služeb. V současné době jsou téměř veškeré lidské činnosti podporovány počítači. Informační technologie pronikají do všech sfér života a mění nejen styl práce podniků, ale i běžný život obyvatelstva. Vývoj nových produktů softwaru i hardwaru je velmi dynamický, což se odráží i ve struktuře odvětví. Opravy kancelářských strojů a výpočetní techniky jsou jediným odvětvím, které v rámci činností spojených s výpočetní technikou stagnuje, neboť výpočetní technika velice rychle morálně zastarává, „staré“ počítače nevyhovují novým nárokům a neumožňují využití všech možností, které se v současné době na poli informačních technologií nabízejí.

Graf č. 14
Podíl tržeb 3místných OKEČ na OKEČ 72 v roce 2005

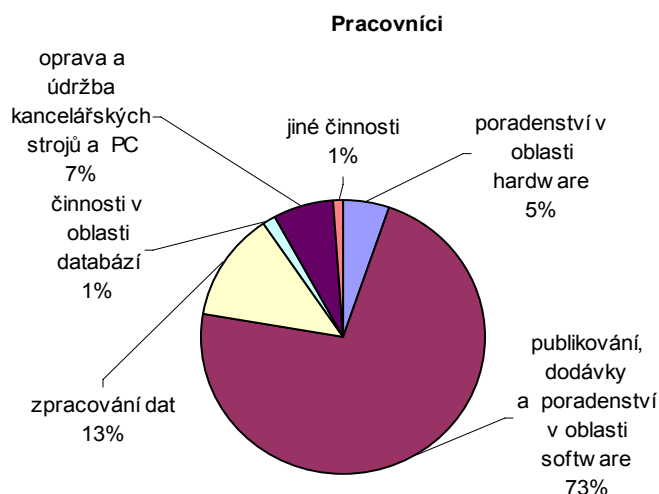

Počet podniků v odvětví činností spojených s výpočetní technikou se výrazně nezměnil, změnila se však struktura podnikatelských subjektů. Tomuto odvětví začaly dominovat velké podniky (s více než 100 zaměstnanci). Počet pracovníků se v průběhu šesti let zvýšil o 10 tisíc na 50,5 tisíc osob v roce 2005. Nejvíce zaměstnanců přibýlo v kategorii velkých podniků, průměrná velikost podniku vzrostla z 1,9 na 2,3 pracovníka. Nejvýznamnější v rámci celého oddílu OKEČ bylo poradenství a činnosti v oblasti software (OKEČ 722).

V činnostech týkající se výpočetní techniky je potřebná vysoce kvalifikovaná pracovní síla, což se odrazilo ve výši dosahovaných průměrných mezd. Po celé období

dostávali zaměstnanci nadprůměrné mzdy, za šest let se mzdy zvýšily o 11,5 tisíc Kč měsíčně, na 34 654 Kč v roce 2005.

Graf č. 15
Podíl pracovníků 3místných OKEČ na OKEČ 72 v roce 2005

Vysoká mzda je také důsledkem nejvyššího podílu zaměstnanců pracujících v podnicích pod zahraniční kontrolou, který se za šest let zdvojnásobil. V roce 2005 v nich pracovala téměř sedmina (13,9 %) pracovníků v tržních službách s průměrnou mzdou překračující 50 tisíc Kč měsíčně.

Služby týkající se výpočetní techniky jsou doménou mužů, pracuje zde pouze necelá čtvrtina žen.

Celkové tržby se za sledované období zvýšily v běžných cenách o 67 % a dosáhly 92,6 mld. Kč. Po přepočtu do srovnatelné cenové hladiny se dynamika růstu zpomalila téměř na polovinu – od roku 2000 do roku 2005 se ve

stálých cenách tržby zvýšily o 32,1 %. Relativně vysoký růst cen odráží technologické a kvalitativní změny používaných strojů a softwaru.

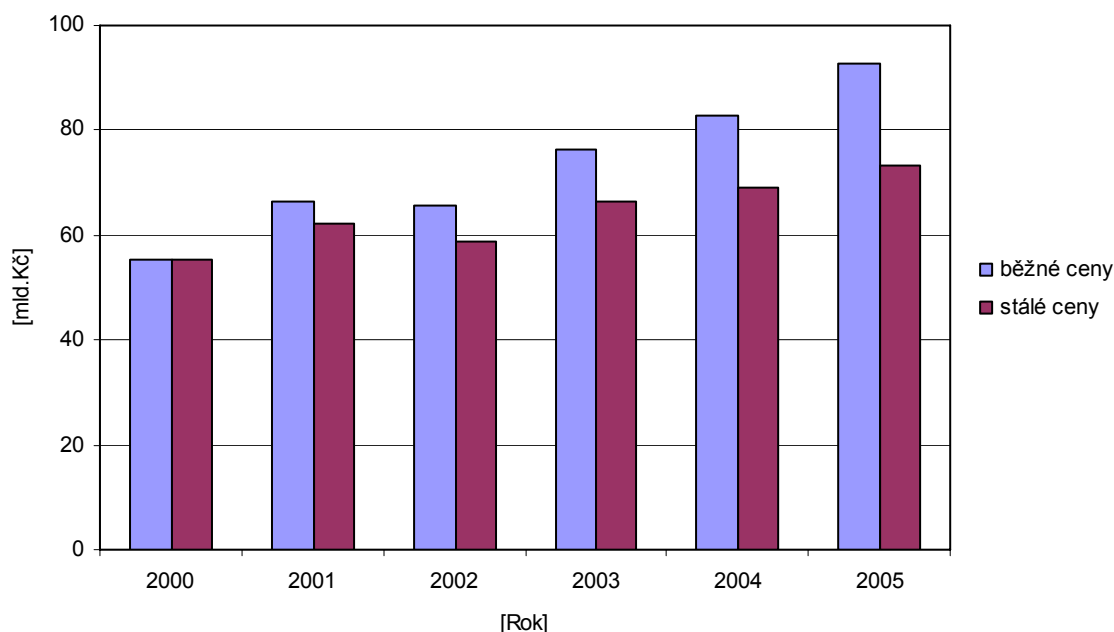
Vytvořená účetní přidaná hodnota se za šest let (v běžných cenách) zdvojnásobila (index 2005/2000 má hodnotu 2,23), což bylo kromě rychlého růstu výkonů ovlivněno také změnou struktury tržeb. Podniky zabývající se vývojem software a hardware a opravami počítačů provozovaly jako svoji vedlejší činnost také prodej vlastních výrobků a prodej zboží. Podíl těchto činností však klesal. Zatímco v roce 2000 činily tržby za prodej zboží třetinu celkových tržeb, do roku 2005 se podíl tržeb za zboží snížil na 18 %. Podíl přidané hodnoty na výkonech se zvýšil z 42,2 % na 47,7 %.

Přes rychle rostoucí průměrné mzdy (o 49,3 %) se dařilo v odvětví dosahovat podstatně rychlejšího tempa růstu přidané hodnoty vytvořené jedním pracovníkem - v běžných cenách o 79 %.

Podniky v oblasti výpočetní techniky vykazovaly v průměru velmi nízkou míru zadluženosti. Podíl bankovních úvěrů činil zhruba 3 % celkových zdrojů podniků. Z vlastního kapitálu (koeficient samofinancování) byly zdroje podniků financovány v posledních letech zhruba ze 40 %. V rámci tržních služeb bylo toto odvětví specifické také vysokým objemem pohledávek. Ty tvořily téměř polovinu celkových aktiv.

Také ukazatele rentability dokazují, že toto odvětví bylo na vzestupu. Ve všech sledovaných letech bylo odvětví v souhrnu ziskové, ukazatele rentability dosahovaly většinou nadprůměrných hodnot.

Díky vysoce nadprůměrným a rychle rostoucím průměrným mzdám se postupně zvyšoval objem vyplacených mezd - v roce 2005 tvořily mzdy zhruba 18 % z celkových nákladů.

Vývoj vybraných charakteristik odvětví OKEČ 72

Tabulka č. 4

rok	Počet podniků	Počet pracovníků	z toho: podíl podnikatelů [%]	Průměrná měsíční mzda [Kč]	Tržby [mil Kč]	Účetní přidaná hodnota [mil Kč]	Produktivita práce [tis. Kč]	Rentabilita aktiv (ROA) [%]	Aktiva na pracovníka [mil. Kč]
2000	21 904	40 616	27,7	23 209	55 426	17 127	421,7	7,83	0,81
2001	22 875	44 796	26,7	27 038	66 527	24 486	546,6	12,01	0,83
2002	23 416	46 606	28,0	27 732	65 599	26 004	558,0	13,13	0,81
2003	23 529	47 916	29,1	30 036	75 514	28 911	603,4	11,01	0,96
2004	23 392	50 010	28,3	32 166	82 957	32 394	647,8	11,76	1,07
2005	22 317	50 501	22,6	34 654	92 577	38 127	755,0	11,47	1,16

4. 4 Výzkum a vývoj – OKEČ 73

V odvětví výzkumu a vývoje se tržby od roku 2000 zvyšovaly pouze mírně. Bylo to způsobeno tím, že firmy mají svoje vlastní vývojová pracoviště, která jistým způsobem nahrazují podniky specializující se na danou problematiku. Zahraniční subjekty mají svá vývojová pracoviště umístěna rovněž mimo ČR. Ve vyšší míře je také vývoj a výzkum koncentrován v neziskovém sektoru (vysoké školy, státní ústavy atd.). To platí zejména o výzkumu a vývoji v oblasti humanitních a společenských věd (OKEČ 732).

Podle výsledků strukturálních šetření má ve všech základních ukazatelích drtivou převahu výzkum a vývoj v oblasti přírodních a technických věd (OKEČ 731) nad oblastí společenských a humanitních věd. Ta v absolutních hodnotách nedosáhla v žádném z ukazatelů podílu ani 1 %.

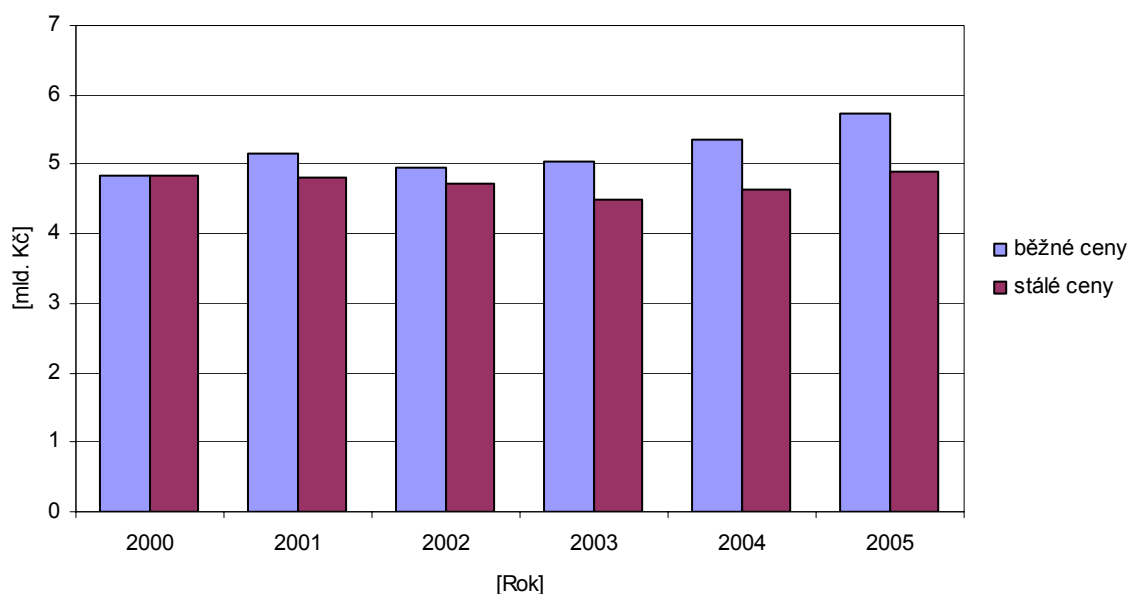
Ve výzkumu a vývoji podle údajů statistiky práce pracovalo v roce 2005 v celém odvětví výzkumu a vývoje celkem 19,9 tisíc osob, tržní sféra z toho činila zhruba jednu třetinu (6,2 tisíc osob). Podíl žen na zaměstnaných osobách činil 35 %. Výjimečná byla průměrná velikost podniku - průměrně 11 až 12 pracovníků na podnik oproti 1,9 pracovníků za tržní služby celkem.

Mzdy v tomto odvětví byly ve všech letech nadprůměrné, přesto nedosahovaly úrovně například v počítačových firmách. Tržby v běžných cenách se za šest let zvýšily o 18,2 %. O něco rychleji se

zvyšovala přidaná hodnota (o 20,7 %). Produktivita práce dosáhla v roce 2005 v přepočtu na pracovníka 378,3 tis. Kč.

Vývoj tržeb v letech 2000 – 2005 OKEČ 73

Graf č. 17

Podíl podniků pod zahraniční kontrolou na základních ukazatelích zaměstnanosti a výkonů se pohyboval okolo 10 %.

Výzkum a vývoj vykazoval ve všech letech zisk, rentabilita aktiv činila od 2,5 do 6,3 %. Nízká byla míra zadluženosti - podíl úvěrů na celkových pasivech byl v letech 2004 a 2005 nižší než 4 %.

Vývoj vybraných charakteristik odvětví OKEČ 73

Tabulka č. 5

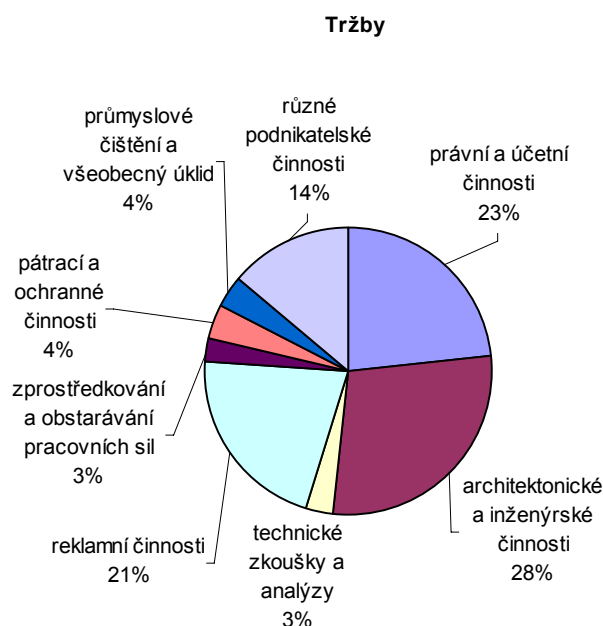
rok	Počet podniků	Počet pracovníků	z toho: podíl podnikatelů [%]	Průměrná měsíční mzda [Kč]	Tržby [mil Kč]	Účetní přidaná hodnota [mil Kč]	Produktivita práce [tis. Kč]	Rentabilita aktiv (ROA) [%]	Aktiva na pracovníka [mil.Kč]
2000	287	6 617	3,4	16 786	4 853	1 932	292,0	2,52	1,10
2001	366	6 415	4,2	18 587	5 166	2 168	338,0	3,23	1,06
2002	556	6 035	7,0	19 758	4 957	1 999	331,3	2,57	1,11
2003	564	5 716	5,9	21 707	5 057	2 178	381,1	4,76	1,05
2004	543	6 014	6,1	22 946	5 345	2 081	346,1	4,81	1,07
2005	538	6 166	3,4	23 812	5 735	2 332	378,3	6,27	1,15

4. 5 Ostatní podnikatelské činnosti – OKEČ 74

Ostatní podnikatelské činnosti byly objemově největší odvětví v rámci tržních služeb. Zahrnovaly více než 180 tisíc aktivních podnikatelských subjektů a zaměstnávaly více než 326,8 tisíc pracovníků, což byla téměř polovina osob pracujících v tržních službách. Tvořilo se zde více než 43 % účetní přidané hodnoty.

Průměrná mzda zaměstnanců v roce 2005 činila 17 229 Kč. Největší mzdu dostávali zaměstnanci pracující v reklamě (OKEČ 744), nejmenší zaměstnanci úklidových (OKEČ 747) a bezpečnostních agentur (OKEČ 746).

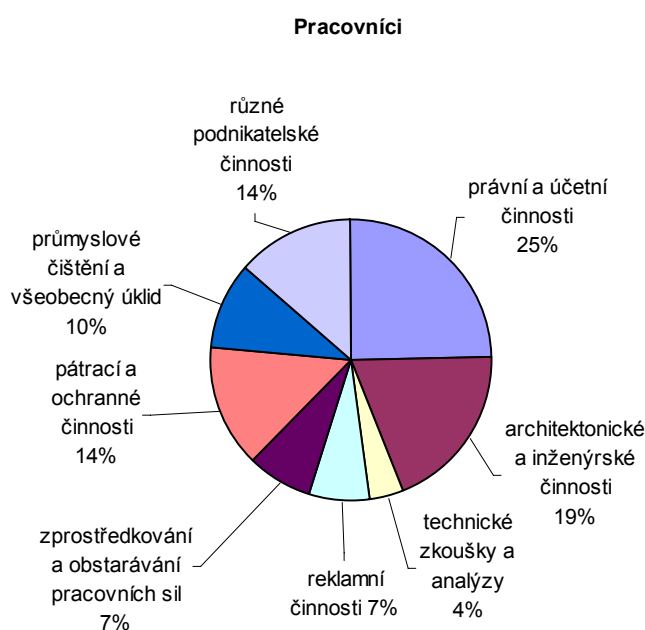
Graf č. 18
Podíl tržeb 3místných OKEČ na OKEČ 74 v roce 2005

Tržby podnikatelských služeb celkem dosáhly 372,5 mld. Kč, v běžných cenách od roku 2000 vzrostly o 49,9 %, po přepočtu do stálých cen o 31,3 %. Odvětví vykazuje poměrně stabilní růst tržeb, každým rokem přibude cca 25 až 30 mld. Kč, podobný vývoj je i v účetní přidané hodnotě. (nárůst 10 až 15 mld. Kč ročně).

Přidaná hodnota vytvořená v podnikatelských službách byla v roce 2005 celkem 142,3 mld. Kč. Nejvýkonnější – z hlediska přidané hodnoty na jednoho pracovníka – byly reklamní agentury (OKEČ 744) - 641,9 tis.Kč.

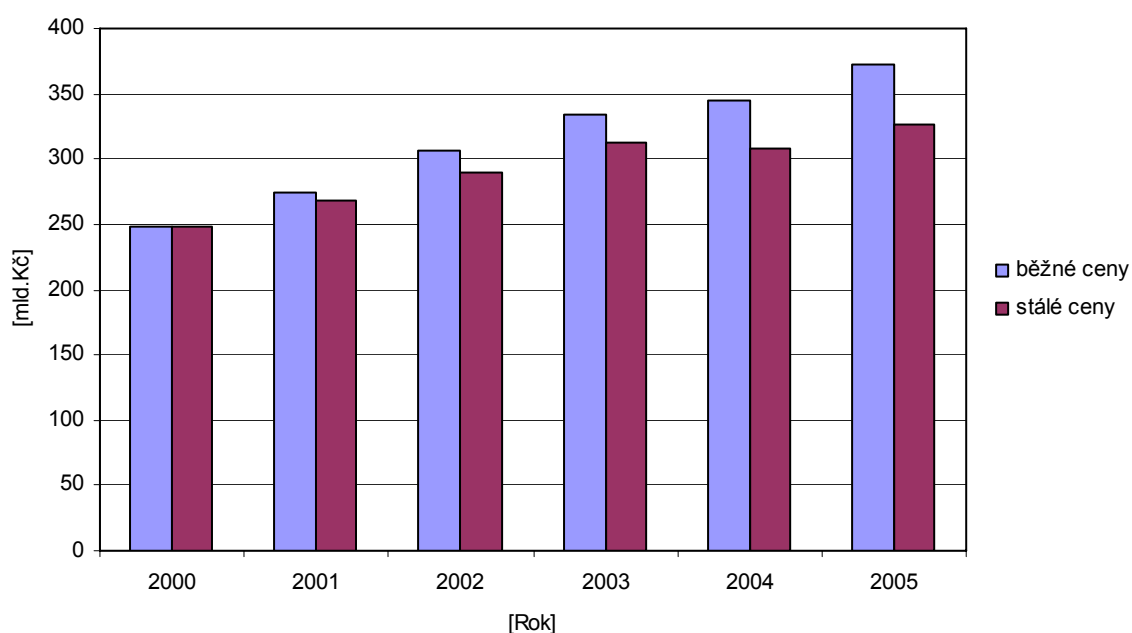
Graf č. 19
Podíl pracovníků 3místných OKEČ na OKEČ 74 v roce 2005

V rámci služeb pro podniky je objemově – jak z hlediska zaměstnanosti, tak i z hlediska výkonových ukazatelů nejvýznamnější právní daňové, účetní a podnikatelské poradenství (OKEČ 741). Nejrychleji se rozvíjející službou pro podniky jsou v poslední době agentury práce (OKEČ 745).

Vývoj tržeb v letech 2000 – 2005 OKEČ 74

Graf č. 20

Vývoj vybraných charakteristik odvětví OKEČ 74

Tabulka č. 6

rok	Počet podniků	Počet pracovníků	z toho: podíl podnikatelů [%]	Průměrná měsíční mzda [Kč]	Tržby [mil Kč]	Účetní přidaná hodnota [mil Kč]	Produktivita práce [tis. Kč]	Rentabilita aktiv (ROA) [%]	Aktiva na pracovníka [mil.Kč]
2000	177 828	307 865	38,6	13 264	248 542	79 095	256,9	7,25	1,03
2001	184 050	321 436	37,7	13 718	273 658	91 917	286,0	6,64	0,95
2002	190 018	331 241	38,4	14 839	305 765	103 115	311,3	9,59	0,83
2003	189 390	337 595	37,4	15 811	333 943	116 291	344,5	9,84	0,89
2004	190 958	339 542	35,9	16 506	345 080	133 229	392,4	12,43	0,86
2005	182 106	326 868	29,9	17 229	372 531	142 317	435,4	13,58	1,07

Podnikání zařazené do odvětví ostatní podnikatelské činnosti je velice rozmanité. To se projevuje rozdílným chováním i vývojem, a proto bude užitečné podrobněji posoudit jednotlivé významnější skupiny činností (3 místné OKEČ) zvlášť.

Tabulka č. 7

Podíl některých vybraných ukazatelů jednotlivých odvětví v rámci ostatních podnikatelských činností (OKEČ 74) [%]

Odvětví		Podniky	Pracovníci	Tržby	Účetní přidaná hodnota
Ostatní podnikatelské činnosti	OKEČ 74	100,00	100,00	100,00	100,00
Právní a účetní činnosti; daňové poradenství; průzkum trhu a veřejného mínění; poradenství	OKEČ 741	41,83	24,69	23,30	32,56
Architektonické a inženýrské činnosti	OKEČ 742	18,22	19,14	28,40	24,89
Technické zkoušky a analýzy	OKEČ 743	3,55	3,94	3,00	4,26
Reklamní činnosti	OKEČ 744	7,15	7,07	21,48	10,43
Zprostředkování (nábor) a obstarávání pracovních sil	OKEČ 745	0,23	7,46	2,53	4,52
Pátrací a ochranné činnosti	OKEČ 746	1,56	14,06	3,76	6,52
Průmyslové čištění a všeobecný úklid	OKEČ 747	5,39	10,08	3,64	5,69
Různé podnikatelské činnosti jinde neuvedené	OKEČ 748	22,08	13,56	13,90	11,13

4. 5. 1 Právní a účetní činnosti a jejich revize; daňové poradenství; průzkum trhu a veřejného mínění; poradenství v oblasti podnikání a řízení, holdingové společnosti - OKEČ 741

Právní a účetní poradenství je největší skupinou podnikatelských činností jak z hlediska zaměstnanosti, tak i z hlediska dosahovaných výkonových ukazatelů.

Poskytováním právních, účetních a poradenských služeb se zabývalo v posledním roce sledování zhruba 80 tisíc osob, od roku 2000 se jejich počet zvýšil o 6 tisíc. V průměru se jedná o malé firmy (pracující majitelé tvoří polovinu celkového počtu pracovníků), i když i zde existují velké nadnárodní poradenské a auditorské společnosti. Tyto služby jsou poskytovány převážně ženami – tvoří více než 60 % všech pracovních sil. Průměrná měsíční mzda přesáhla již v roce 2000 hranici 20 tis. Kč, její růst byl také z tohoto důvodu pomalejší než ve většině odvětví – za šest let se zvýšila o 2 200 Kč (o 11 %). Podíl mezd včetně OON se však vlivem měnicího se objemu ostatních složek nákladů pravidelně zvyšoval a za šestileté období se zdvojnásobil (ze 7,1 % na 14,6 %).

Nejvyšších tržeb dosáhly poradenské firmy v roce 2003 – téměř 100 mld. Kč, v roce 2005 byly tržby o 13 mld. Kč nižší. Naproti tomu vytvořená účetní přidaná hodnota se každoročně zvyšovala. Podniky razantně snížily spotřebu materiálu a služeb, což v praxi znamenalo snížení podílu poddodávek na celkových zakázkách.

Vývoj výkonových ukazatelů mohl ovlivnit zprostředkovaně úpadek amerického penzijního fondu Enron, kterému prověřovala účetnictví renomovaná společnost Arthur Andersen, a jedním z důsledků skandálu kolem Enronu bylo také ukončení jedné z pěti nejrenomovanějších auditorských společností (tzv. velké pětky).

Poradenské firmy byly z hlediska financování svých aktiv poměrně málo závislé na cizích zdrojích – koeficient samofinancování měl v roce 2005 hodnotu 51,4 % a ve většině let kolísal mezi 49 a 52,5 %. Závislost na bankovních úvěrech se od roku 2002 pohybuje mezi 5 a 6 %.

Také z hlediska ziskovosti se podnikání v poradenství ukazuje jako velmi rentabilní. Přes relativně výrazné snížení tržeb a výkonů v roce 2004 se ukazatele rentabilit zvyšovaly, rentabilita aktiv (ROA) dosáhla v roce 2005 hodnoty 17,55 %, rentabilita vlastního kapitálu (ROE) 34,1 %.

4. 5. 2 Architektonické a inženýrské činnosti a související technické poradenství - OKEČ 742

Rozvoj stavebnictví a developerských projektů se pozitivně odrazil i v architektonických a inženýrských činnostech.

Počet pracovníků se zvyšoval až do roku 2003. Od tohoto roku nastal útlum v kategorii samostatných soukromých podnikatelů a jejich počet se postupně snižoval. Podíl žen mírně převyšoval jednu čtvrtinu, což bylo o 18,6 procentních bodů méně než v odvětví ostatních podnikatelských činností (OKEČ 74) celkem. Průměrná mzda se zvýšila ze 17 027 Kč v roce 2000 na 23 482 Kč v roce 2005. Mzdy včetně OON se v roce 2005 podílely na nákladech zhruba z 12,5 %.

Celkové tržby v odvětví činily v roce 2005 celkem 105,8 mld. Kč, od roku 2000 se zvýšily o 45,2 mld. Kč. Přidaná hodnota dosáhla výše 35,4 mld. Kč a za šest let se více než zdvojnásobila. Na rychlejším růstu přidané hodnoty v porovnání s tržbami a výkony měl vliv také snižující se podíl výkonové spotřeby, který však přesto zůstal vysoký. To vyplývá z charakteru činnosti. Vysoký podíl výkonové spotřeby je způsoben spotřebou poddodávek – na velké projekty a na některé specializované práce si projektové kanceláře najímají subdodavatele. Vysoká míra spotřeby služeb – poddodávek – byla zejména v oblasti engineeringu, kdy většina plateb pouze „procházela“ účetnictvím firmy zajišťující engineering.

Firmy podnikající v architektonickém a projektovém poradenství vygenerovaly v roce 2005 souhrnný zisk více než 10 mld. Kč. Vložený vlastní kapitál do tohoto podnikání byl velmi rentabilní (rentabilita vlastního kapitálu ROE činila 32,75 %).

Podniky v odvětví projektování jsou relativně málo zadlužené. Vykazují vysoký podíl vlastního kapitálu - okolo 40 % celkových aktiv. Bankovní úvěry byly použity na financování 5,6 % majetku.

4. 5. 3 Technické zkoušky a analýzy - OKEČ 743

Přestože toto odvětví je z hlediska objemových charakteristik malé, nelze podceňovat jeho důležitost. Mimo jiné sem patří zkušební ústavy, stanice technické kontroly a například revizoři hasicích přístrojů.

Počet pracovníků se za šest let výrazně snížil – z 19,5 tisíc v roce 2000 na necelých 13 tisíc v roce 2005. Snižování počtu pracovníků bylo zapříčiněno úbytkem malých soukromých podnikatelů, zabývajících se právě revizemi tepelných zařízení, elektřiny a hasicích přístrojů. Tento úbytek mohl být také důsledkem zvyšující se složitosti a technické náročnosti provádění revizí a zkoušek, takže drobní podnikatelé, kteří neměli dostatek kapitálu na pořízení složitějších diagnostických přístrojů museli odejít z trhu.

Průměrná mzda se zvýšila ze 14,3 tisíc na 21 tisíc Kč. Obory zabývající se testováním a technickými zkouškami a analýzami jsou náročné na pracovní sílu, vyplacené mzdy tvořily čtvrtinu celkových nákladů.

V podnicích zabývajících se testováním a analýzami je vysoká míra samofinancování – majetek podniků je financován ze dvou třetin z vlastních zdrojů, což je jedna z nejvyšších hodnot koeficientu samofinancování v rámci odvětví služeb. Bankovní úvěry jsou využívány ke krytí zdrojů zhruba z 5,9 %.

Ukazatele hodnotící zisk (rentability) byly nadprůměrné. V průběhu šestiletého období se však postupně snižovaly.

4. 5. 4 Reklamní činnosti - OKEČ 744

Podniky zařazené do odvětví reklamy se zhruba dělí do dvou skupin:

- podniky vytvářející reklamu (reklamní agentury)
- podniky prodávající reklamu (mediální agentury).

Dále sem patří také přímá distribuce reklamních materiálů, přímá reklama (předvádění nového zboží, včetně ochutnávek potravinářských produktů) a další.

Největší příjmy pocházely z televizní reklamy, která zasahuje najednou nejvíce potenciálních spotřebitelů. Rozsah televizní a rozhlasové reklamy je upraven zákonem (Zákon č. 231/2001 Sb.). Poměrně rozvinutá je venkovní reklama – velké billboardy. Vedle reklamních tiskovin – novin nebo letáků - distribuovaných plošně přímo potenciálním zákazníkům se s nástupem nových komunikačních technologií rozvíjely také nové formy, resp. nové způsoby šíření reklamy. V poslední době zaznamenává boom reklama po internetu, dalším z těchto nově nastupujících způsobů je šíření prostřednictvím SMS. V posledních letech dosáhly hrubé výdaje firem na internetovou reklamu v ČR dvouciferného růstu. Jejich podíl na výdajích na reklamu v médiích se odhaduje na 3,8 %.

Vzhledem k příznivým podmínkám, především z hlediska cen, se v ČR vyrábí reklama i pro zahraniční společnosti. Na druhé straně může mít vstup zahraničního kapitálu do českých podniků negativní vliv na rozsah vytvářené reklamy, protože zahraniční vlastníci českých podniků mají velmi často jednotnou reklamní strategii pro celý region a reklamní spoty se vytvářejí a produkují v zemi sídla vrcholového vlastníka podniků. V českých zemích se potom reklama „pouze“ vysílá.

Aktivních podniků, které za svoji převažující činnost uvádějí reklamu je zhruba kolem 11 tisíc a pracuje zde 23 tisíc osob. Růst průměrné mzdy v reklamě byl rychlejší než ve většině služeb, za šest let se průměrná mzda zvýšila téměř o 10 tisíc Kč, v roce 2005 činila 26 261 Kč.

Tržby vykazované v odvětví reklamy byly vysoké, v roce 2000 činily 50 mld. Kč, za rok 2005 to bylo 80 mld. Kč. Rychlý růst tržeb byl zaznamenán v letech 2004 a 2005. Údaj o vysokých tržbách byl však ovlivněn právě tržbami mediálních agentur, které jsou velmi vysoké, avšak – stejně jako při prodeji zboží – po odečtu nákladů na prodané zboží – tedy obnosu, za který byl reklamní spot nakoupen od reklamní agentury – je reklamní marže podstatně nižší. Tržby sledované podnikovou metodou jsou v porovnání s údaji o výdajích inzerentů za reklamu v médiích téměř dvojnásobné, neboť vzhledem k systému tvorby a zadávání reklamy jsou platby inzerentů vykazovány dvakrát – jednou jako tržba reklamní agentury a podruhé jako tržba mediální agentury za prodej reklamního času. V mnoha případech se vlastně jednalo o vzájemné přefakturování tržeb v rámci skupiny podniků – mediální agentura náleží stejnému vlastníkovi jako reklamní agentura.

Přidaná hodnota v odvětví reklamy dosáhla v roce 2005 hodnoty 14,8 mld. Kč. Od roku 2000 se zvýšila téměř dvojnásobně, výkonová spotřeba tvořila více než 80 % výkonů. I přesto je přidaná hodnota vytvořená jedním pracovníkem v reklamě vyšší než ve většině ostatních odvětví služeb.

Reklamní agentury se ve větší míře spoléhají na financování z cizích zdrojů. Podíl aktiv krytých vlastním kapitálem se za šest let postupně snižoval, v roce 2005 tvořil vlastní kapitál necelých 20 % celkových zdrojů podniků. Také závislost na bankovních úvěrech se za šest let výrazně zvýšila – zadluženost vzrostla z 3, 0 % v roce 2000 na 10,8 % v roce 2005.

Celé odvětví vykazovalo zisk v průměru 2 mld. Kč. Vývoj zisku byl kolísavý, nejvyšší zisk realizovaly reklamní podniky v roce 2004, nejnižší v roce 2001. Také zhodnocení vložených prostředků je v reklamě nižší než ve většině služeb – rentabilita vlastního jmění se postupně snižovala, až dosáhla hodnoty 5,8 %.

4. 5. 5 Zprostředkování (nábor) a obstarávání pracovních sil - OKEČ 745

Zprostředkování práce patří mezi služby s nejdynamičtějším rozvojem po roce 2000. Právní rámec podnikání v oblasti zprostředkování práce je upraven zákonem o zaměstnanosti z roku 2004. Tímto zákonem se upravily formy zaměstnávání a „půjčování“ osob do jiných podniků. Podle zákona o zaměstnanosti mají agenturní pracovníci (osoby zapůjčené krátkodobě do jiných podniků) být buď v pracovním poměru (zaměstnanci) nebo mají být v agentuře zaměstnáni na dohodu o pracovní činnosti. Zákon omezuje poskytování osob pracujících v agentuře na dohodu o provedení práce.

Tento právní krok měl za následek výrazný nárůst počtu zaměstnanců v odvětví zprostředkování pracovních sil. Agentury práce poskytují jednak dočasné pracovní síly – například v automobilovém průmyslu nebo administrativní síly. Zabývají se také vyhledáváním stálého zaměstnání pro zájemce o zaměstnání a velká část z nich poskytuje i další služby v oblasti zaměstnanosti. Toho využívají podniky, pro které je mnohdy výhodnější ponechat vedení a zpracování personální a mzdové agendy specializovaným firmám než zaměstnávat vlastní pracovníky.

Nebývalý rozmach agentur práce je patrný zejména z vývoje počtu pracovníků. Zatímco v roce 2000 odvětví 745 vykazovalo 3 758 pracovníků, v roce 2005 to bylo 24 376 osob. Do tohoto počtu nebyli zahrnuti pracovníci, kteří měli s agenturou sjednanou dohodu o pracovní činnosti – počet dohod o pracovní činnosti byl nejvyšší v roce 2004, kdy to dělalo 105 tisíc, v roce 2005 dosáhl téměř 74 tisíc. Po přepočtu na plně zaměstnané to představuje další téměř 4 tisíce úvazků.

Pracovní agentury zprostředkovávají dočasnou práci nejvíce v průmyslových podnicích, ale také pro studenty – například do call center či do agentur výzkumu veřejného mínění. Předpoklad, že sjednávají méně kvalifikovanou práci potvrzuje také hodnota vyplacených průměrných mezd. Na rozdíl od ostatních odvětví se průměrná mzda vyplácená pracovníkům agentur postupně snižovala, v roce 2005 byla necelých 12 tisíc Kč.

Tržby získané za zprostředkování či nalezení práce během šesti let několikanásobně vzrostly – z 2,2 mld. Kč v roce 2000 se do roku 2005 vyšplhaly na 9,4 mld. Kč. Dynamika růstu přidané hodnoty byla ještě vyšší – z 1,3 mld. Kč na 6,4 mld. Kč v roce 2005. Spotřeba služeb a materiálu potřebná k dosažení této přidané hodnoty se ve sledovaném období snižovala, v roce 2005 tvořila 31 % výkonů.

Agentury práce vykazovaly pozitivní výsledky také pokud jde o schopnost financování z vlastních zdrojů – koeficient samofinancování přesahoval 40 %. Závislost na bankovních úvěrech byla velmi nízká – zadluženost podniků měla kolísavý vývoj, ale snižující se tendenci.

4. 5. 6 Pátrací a ochranné činnosti a Průmyslové čištění a všeobecný úklid - OKEČ 746 a OKEČ 747

Bezpečnostní a úklidové agentury vykazovaly ve sledovaném období velmi podobné charakteristiky a vývojové tendence. Z výsledků statistických zjišťování lze usuzovat, že trh byl nasycen, poptávka po úklidových a bezpečnostních službách se udržovala na stabilní úrovni.

Počet pracovníků v bezpečnostních agenturách se za šest let nezměnil – zhruba 45 tisíc osob, v úklidových firmách počet pracovníků od roku 2002 klesal. Vzhledem k odlišnému charakteru práce je pochopitelné, že struktura pracovníků podle pohlaví se liší – v bezpečnostních agenturách tvořily 3/4 pracovníků muži, v úklidových firmách pracovalo naopak 3/4 žen. V bezpečnostních agenturách pracovalo na zkrácený úvazek zhruba 10 % pracovníků, v úklidových firmách to byla celá jedna třetina. Zejména v úklidových firmách je rozšířena práce na dohody – celkem bylo v roce 2005 uzavřeno 35 tisíc dohod o provedení práce či pracovní činnosti, po přepočtu na plně zaměstnané by pracovníci na dohody tvořili 3 tisíce plných pracovních úvazků.

Další odlišností vyplývající z charakteru práce je skutečnost, že bezpečnostní agentury jsou doménou právnických osob a průměrná velikost podniku byla relativně vysoká – od roku 2003 kolem 16 pracovníků na podnik. Služby úklidu byly v daleko větší míře poskytovány drobnými soukromými podnikateli.

Průměrné mzdy rostly velmi pozvolna, v roce 2005 nedosahovaly ani 10 tisíc Kč měsíčně. Jejich výše byla v těchto firmách ovlivněna jednak relativně vysokým podílem osob pracujících na zkrácený úvazek a také kvalifikační strukturou zaměstnanců – zejména úklidové práce nevyžadují kvalifikované pracovníky. Proto se v těchto odvětvích rozmáhá zaměstnávání cizinců z méně rozvinutých zemí. Stagnace zaměstnanosti v bezpečnostních a úklidových agenturách může být ovlivněna také již dříve zmiňovaným rozvojem zprostředkování práce pracovními agenturami – pracovníci nejsou v pracovním poměru k úklidovým firmám, ale jsou zaměstnanci agentur.

Tržby bezpečnostních agentur i úklidových firem se každoročně mírně zvyšovaly, v roce 2005 činily shodně v obou typech subjektů téměř 14 mld. Kč, přidaná hodnota byla mírně vyšší v bezpečnostních firmách.

Zdroje používané v podnikání byly v průměru z 40,8, resp. 45,7 % kryty z vlastního kapitálu.

Úklidové firmy při relativně shodných výkonech dokázaly generovat vyšší zisky než bezpečnostní agentury – zatímco rentabilita aktiv podniků zabývajících se úklidem ve většině let přesahovala 20 %, v bezpečnostních firmách se pohybovala pod úrovní 15 %. Rozdíl v rentabilitě vlastního jmění byl ještě výraznější.

4. 5. 7 Různé podnikatelské činnosti jinde neuvedené - OKEČ 748

Do skupiny ostatní podnikatelské činnosti patří služby fotografů, balící služby, překladatelské služby, výstavnictví, inkasní činnosti, ale například i činnost uměleckých agentur. V souvislosti s tvorbou a výstavbou servisních středisek se rozvíjí činnost zákaznických center (call centra) a podobných obslužných činností. V posledních letech se Česká republika díky své geografické poloze, ale také v souvislosti se vstupem do EU, stala atraktivním místem pro umístění tzv. „center sdílených služeb“. Jedná se o služby, které jsou v rámci nadnárodních společností poskytovány celé příslušné skupině podniků. Podle údajů Czech investu je investování do odvětví služeb pro zahraniční investory v posledních letech velmi atraktivní. Naopak s rozvojem digitalizace a vývojem nových mobilních technologií začala zaostávat dříve tradiční služba – fotografické a kopírovací služby .

V souhrnu ostatních podnikatelských činností pracovalo přes 40 tisíc pracovníků s průměrnou mzdou 16 836 Kč, od roku 2000 se mzdy zvýšily o 4 700 Kč. Zvyšoval se podíl žen – v roce 2005 tvořily 53 % pracovníků.

Celkové tržby vzrostly z 35 mld. Kč na téměř 52 mld. Kč, přidaná hodnota se zvýšila z 9 mld. Kč na 15 mld. Kč, výkonová spotřeba ve všech sledovaných letech přesáhla hranici 60 % výkonů.

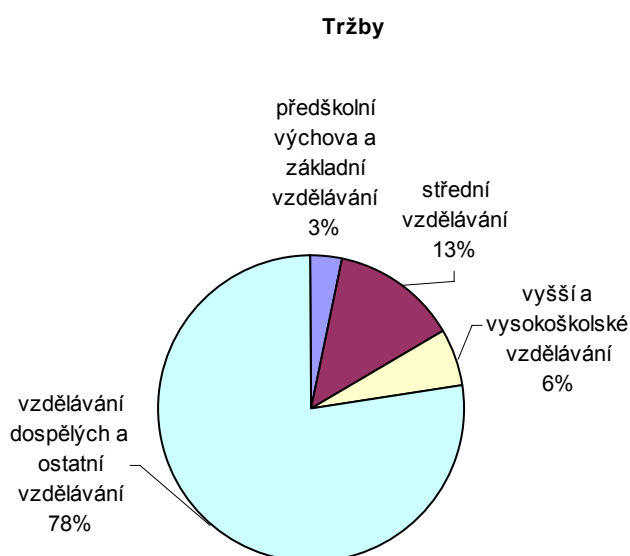
Celkově bylo v této skupině služeb patrné markantní zvyšování vlastního kapitálu - podíl vlastního kapitálu na celkový zdrojích se zvýšil z 32 % v roce 2000 na 56 % v roce 2005. Většina výkonových ukazatelů ale příliš nevybočovalo z průměru. Je to dáno velkou rozmanitostí činností a údaje za celou skupinu jsou tak výslednicí často protichůdných vývojů a tendencí různých, podrobněji členěných činností.

4. 6 Vzdělávání – OKEČ 80

Tržní podnikání v oblasti vzdělávání, zejména školního vzdělávání, koexistuje a soutěží se zařízeními, která poskytují vzdělávací služby jako netržní službu. Ve vzdělávání dospělých a mimoškolním vzdělávání měly převahu tržní subjekty.

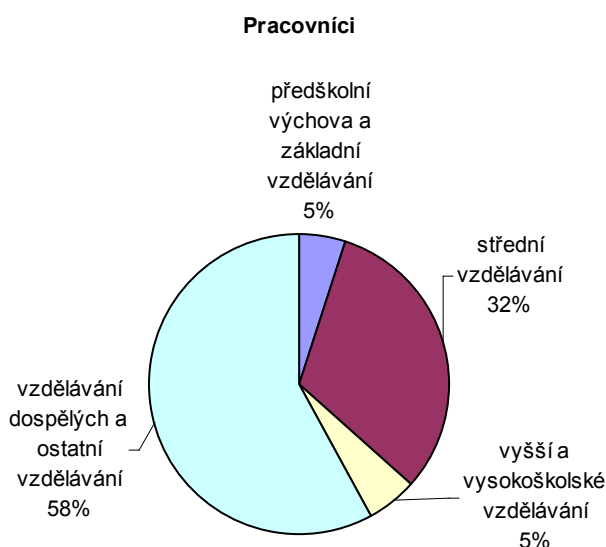
V oblasti školního vzdělávání bylo nejvíce soukromých škol na středním stupni, v posledních letech se začaly objevovat i soukromé vysoké školy. Konkurence zavedených vysokých škol s bohatou historií je pro soukromé vysoké školy velkou výzvou. Poskytování vzdělávání je v současné době relativně výrazně materiálově náročné. Soukromé vysoké školy se orientují spíše na oblast humanitních a společenských věd. Důvodem je jednak je větší poptávka, ale také nižší potřeba pořízení investic než v případech technického a přírodovědného vzdělávání.

Graf č. 21
Podíl tržeb 3místných OKEČ na OKEČ 80 v roce 2005

Celkové tržby se zvýšily o 3,8 mld.Kč – v roce 2005 dosáhly výše téměř 10 mld. Kč. Více než 3/4 této částky utržily podniky poskytující mimoškolní vzdělávání. Ještě výrazněji se převaha mimoškolních vzdělávacích aktivit v rámci tržního vzdělávání projevila v přidané hodnotě – vzdělávání dospělých a ostatní vzdělávání vytvořilo 85 % celkové přidané hodnoty odvětví.

Graf č. 22
Podíl pracovníků 3místných OKEČ na OKEČ 80 v roce 2005

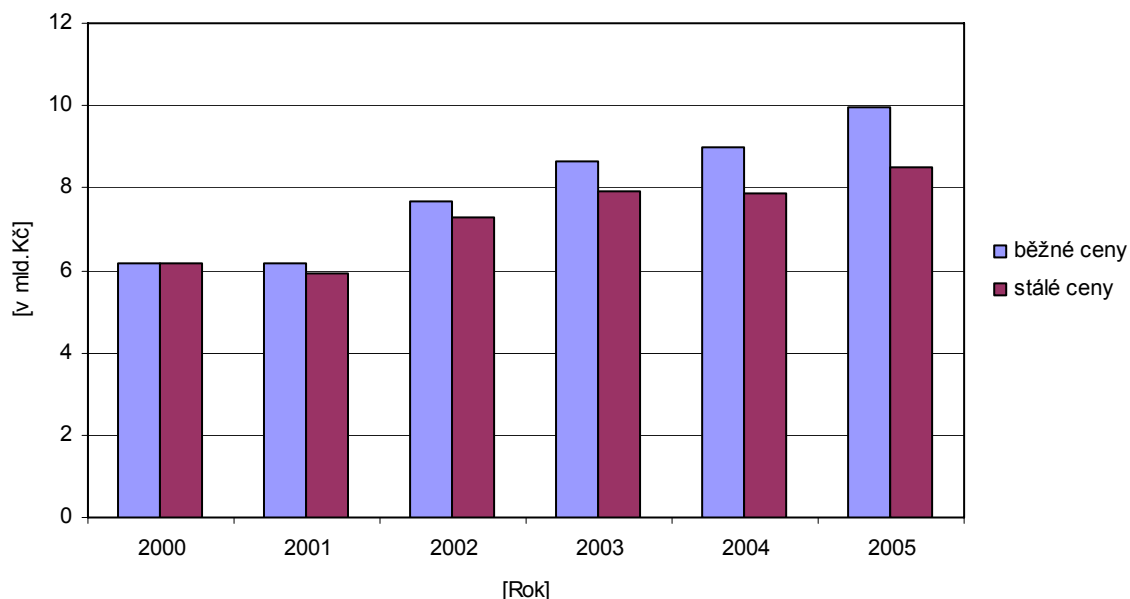
Počet pracovníků v odvětví vzdělávání byl na počátku sledovaného období 19,7 tisíc osob, v roce 2003 se zvýšil na 21,7 tisíc, od té doby se udržoval na stejné úrovni. Největší podíl počtu pracovníků zaujímala oblast vzdělávání dospělých a jiné vzdělávání (autoškoly apod.) – 58 %. V tomto odvětví také podnikala převážná většina fyzických osob nezapsaných v Obchodním rejstříku.

Převaha žen (více než 60 %) existovala nejen ve státní, ale také v soukromé sféře vzdělávání. V předškolních zařízeních a základních školách pracovalo 80 % žen. V podnicích poskytujících

mimoškolní vzdělávání a vzdělávání pro dospělé se podíl žen pohyboval mezi 50 – 60 %. V kategorii soukromých vysokých škol se tento podíl postupně snižoval, v roce 2005 měl hodnotu „pouze“ 54 %.

Vývoj tržeb v letech 2000 – 2005 OKEČ 80

Graf č. 23

Nejvyšší mzdu v rámci odvětví vzdělávání pobírali zaměstnanci vysokých škol (18 099 Kč), nejnižší zaměstnanci v organizacích mimoškolního vzdělávání a vzdělávání dospělých (12 922 Kč). Právě podniky mimoškolního vzdělávání vykazovaly také nejnižší podíl mezd z nákladů – kolem 12 %, naopak na středním stupni škol tvořily mzdy více než 41 % celkových nákladů.

Vývoj vybraných charakteristik odvětví OKEČ 80

Tabulka č. 8

rok	Počet podniků	Počet pracovníků	z toho: podíl podnikatelů [%]	Průměrná měsíční mzda [Kč]	Tržby [mil Kč]	Účetní přidaná hodnota [mil Kč]	Produktivita práce [tis. Kč]	Rentabilita aktiv (ROA) [%]	Aktiva na pracovníka [mil.Kč]
2000	13 381	19 668	33,5	10 378	6 167	1 633	83,0	12,44	0,16
2001	13 663	19 693	33,6	11 976	6 183	2 145	108,9	30,92	0,16
2002	14 961	19 372	37,4	13 326	7 691	3 387	174,9	24,77	0,22
2003	15 316	21 708	41,4	14 570	8 657	4 108	189,2	31,69	0,20
2004	15 161	21 523	41,1	15 281	8 981	3 895	180,9	27,30	0,24
2005	14 990	21 375	34,2	15 788	9 974	4 633	216,8	26,66	0,27

4. 7 Zdravotní a sociální péče; veterinární činnosti – OKEČ 85

Zatímco o tržních principech v oblasti veterinární péče lze ztěžší pochybovat, ve zdravotnictví a také v oblasti sociální péče je tržní hospodaření relativně nový jev. Přestože v České republice je značná část zdravotní a sociální péče zařazena do sektoru tržních aktivit, je samozřejmé, že jsou tržní principy podnikání v těchto odvětvích odlišné od běžných tržních mechanismů platných v jiných oborech. Státní orgány zde vykonávají regulační a kontrolní činnost podstatně více. Je také pravdou, že „tržní“ subjekty ve zdravotnictví a sociální péči čerpají prostředky státního rozpočtu stejně jako netržní subjekty – platby zdravotních pojišťoven za lékařskou péči a lékařské výkony jsou stejné jak v tržních, tak i v netržních institucích. Dochází k prolínání a transformacím zdravotnických zařízení mezi sektory. Stejná situace ale není vyloučena ani v oborech sociální péče.

Graf č. 24
Podíl tržeb 3místných OKEČ na OKEČ 85 v roce 2005

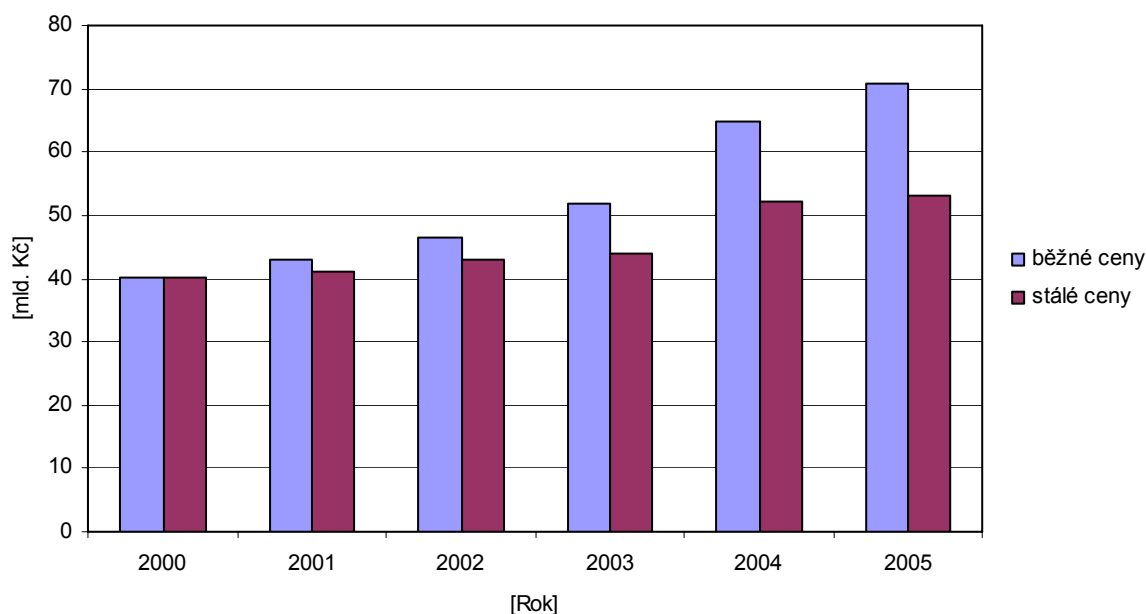

Celkové tržby se v roce 2005 vyšplhaly na 71 mld. Kč, největší přírůstek byl zaznamenán mezi roky 2003 a 2004. Za celé sledované období se zvýšily o 30 mld. Kč. Přidaná hodnota se za šest let více než zdvojnásobila z 19,7 na 42,5 mld. Kč. Převážná část (95 %) přidané hodnoty byla vytvořena ve zdravotnictví, produktivita práce se zvýšila o 65 %.

Graf č. 25
Podíl pracovníků 3místných OKEČ na OKEČ 85 v roce 2005

Zatímco v roce 2000 pracovalo v tomto odvětví celkem 81 tisíc osob, v roce 2005 se počet pracovníků zvýšil na 106 tisíc díky transformacím bývalých okresních a oblastních nemocnic a podobných zdravotnických zařízení z příspěvkových organizací na akciové společnosti. Tím došlo ke změnám zařazení do institucionálních sektorů. Tento proces se projevil skokovým nárůstem počtu zaměstnanců v roce 2004. Jako jedna z prvních byla transformována nemocnice v Českých Budějovicích, v roce 2005 se přeměnila značná část zdravotnických zařízení ze Středočeského kraje.

Počet veterinářů a pracovníků poskytujících služby sociální péče byl v porovnání se zdravotnictvím zanedbatelný. Ve veterinárních službách pracovalo v roce 2005 zhruba 2,5 tisíce osob, poskytováním sociálních služeb se zabývalo 1,2 tisíce pracovníků. Sociální služby tvořily malou část odvětví zdravotní a sociální péče. V posledních letech se však začala projevovat měnící se věková struktura obyvatelstva, která se odrazila na vyšší poptávce po těchto službách. Odvětví zdravotní a sociální péče patří k těm, kde je vysoký podíl pracujících žen (83 % z pracovníků). Této hodnotě je blízko jak zdravotnictví, tak sociální péče. Nadprůměrný podíl ale zaujímaly ženy i v péči o zvířata (téměř 70 %). Pracující podnikatelé tvořili přes 20 % pracovníků. V oborech veterinární péče i v sociální péči byl však podíl soukromých podnikatelů poskytujících tyto služby podstatně vyšší – 65, resp. 53 %.

Průměrná mzda ve zdravotnictví byla nejvyšší v rámci odvětví – zvýšila se z 10 tis. Kč v roce 2000 na 14,6 tisíc v roce 2005. Mzda zaměstnanců v sociálních službách se za sledované období výrazně nezměnila, v roce 2005 byla necelých 12 tis. Kč měsíčně. Nejnižší mzdy potom měli zaměstnanci veterinárních klinik – 11,1 tis. Kč měsíčně.

Podniky podnikající ve zdravotnictví jsou z větší části financovány z vlastních zdrojů – koeficient samofinancování se pohyboval kolem 60 %, více než 10 % aktiv bylo financováno prostřednictvím bankovních úvěrů. Rentabilita aktiv se pohybovala kolem 20 %. Od roku 2003 se snižovala vlivem vývoje ve zdravotnických zařízeních, což může souviset s přesunem velkých okresních nemocnic do tržního sektoru.

Vývoj vybraných charakteristik odvětví OKEČ 85

Tabulka č. 9

rok	Počet podniků	Počet pracovníků	z toho: podíl podnikatelů [%]	Průměrná měsíční mzda [Kč]	Tržby [mil Kč]	Účetní přidaná hodnota [mil Kč]	Produktivita práce [tis. Kč]	Rentabilita aktiv (ROA) [%]	Aktiva na pracovníka [mil.Kč]
2000	24 190	81 355	28,4	10 157	40 060	19 676	241,9	21,77	0,34
2001	24 168	81 363	27,5	10 726	43 115	23 638	290,5	22,90	0,37
2002	25 275	86 919	27,0	11 768	46 537	26 697	307,1	21,31	0,38
2003	26 331	91 594	28,4	12 231	51 931	30 143	329,1	20,45	0,44
2004	26 282	98 727	23,6	14 295	64 737	37 088	375,7	19,12	0,49
2005	26 284	106 479	22,6	14 579	70 911	42 491	399,1	18,55	0,51

4. 8 Odstraňování odpadních vod a odpadů, čištění města, sanační a podobné činnosti – OKEČ 90

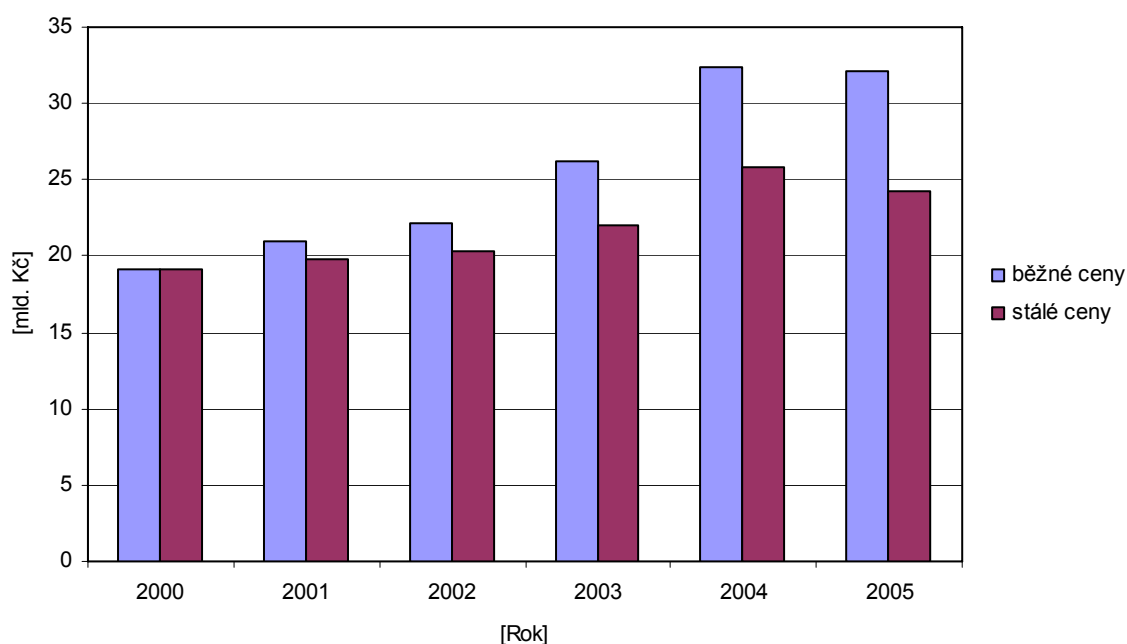
Vyspělá ekonomika a zvyšující se spotřeba vyvolává stále větší potřebu vypořádat se s rostoucím množstvím odpadů. Podnikání v oblasti odpadového hospodářství sice nepatří k nejrentabilnějším, avšak pokud nedojde k výraznějším výkyvům v ekonomickém cyklu, nemusí se podniky v tomto odvětví obávat nedostatku zakázek a práce. Rostoucí nároky na ekologicky šetrné ukládání a likvidaci odpadů, včetně třídění a recyklace, vyžadují stále náročnější technologie. Skutečnost, že likvidace a další zpracování odpadů se stává velkým problémem, potvrzuje například i zavedení poplatku (v rámci ceny prodávaného zboží) určeného právě na likvidaci vyřazovaných výrobků. Tyto tendence se projevovaly také v ukazatelích finančního hospodaření.

Likvidací a hospodařením s odpady se zabývá zhruba 2 tisíce podniků a téměř 25 tisíc pracovníků, z toho čtvrtina žen. Mzda v tomto odvětví rostla pomalejším tempem než průměrné mzdy v národním hospodářství. V roce 2005 dostávali zaměstnanci měsíčně v průměru 15 tisíc Kč.

Celkové tržby se zvýšily z 19 mld. Kč na 32 mld. Kč v roce 2005, jeden pracovník přinesl do odvětví v průměru více než 1 mil. Kč. Likvidace odpadů je v rámci službových činností materiálově náročná, výkonová spotřeba představovala téměř 60 % výkonů, produktivita práce nevybočuje z průměru služeb.

Vývoj tržeb v letech 2000 – 2005 OKEČ 90

Graf č. 27

Koeficient samofinancování se pohyboval mezi 50 – 60 %, rentabilita vložených aktiv v tomto odvětví byla mírně podprůměrná – pohybovala se mezi 3 – 6 %.

V oblasti nakládání s odpady podnikají také firmy pod zahraniční kontrolou – v roce 2005 to bylo asi 18 %. Potřeba vybavení technologiemi, mechanismy a nároky na prostory jak výrobní, tak skladovací neumožňují zejména v oblasti odstraňování a likvidace odpadů činnost drobným podnikatelům. Podíl pracovníků v podnicích s více než 20 zaměstnanci činil 81%. Při omezení velikosti na podniky nad 100 zaměstnanců to potom bylo 45 %, což jsou hodnoty blízké se dvojnásobku průměru tržních služeb.

rok	Počet podniků	Počet pracovníků	z toho: podíl podnikatelů [%]	Průměrná měsíční mzda [Kč]	Tržby [mil Kč]	Účetní přidaná hodnota [mil Kč]	Produktivita práce [tis. Kč]	Rentabilita aktiv (ROA) [%]	Aktiva na pracovníka [mil.Kč]
2000	1 896	23 888	8,2	12 303	19 078	7 671	321,1	3,16	1,06
2001	2 034	25 582	6,9	12 530	20 984	8 669	338,9	3,55	1,02
2002	2 048	25 438	6,4	13 420	22 209	9 626	378,4	2,88	1,09
2003	2 051	26 572	5,5	14 180	26 478	10 566	397,6	4,19	1,07
2004	2 047	26 958	5,3	15 215	32 390	12 757	473,2	6,68	1,21
2005	2 138	26 861	5,0	15 964	32 058	12 734	474,1	5,34	1,28

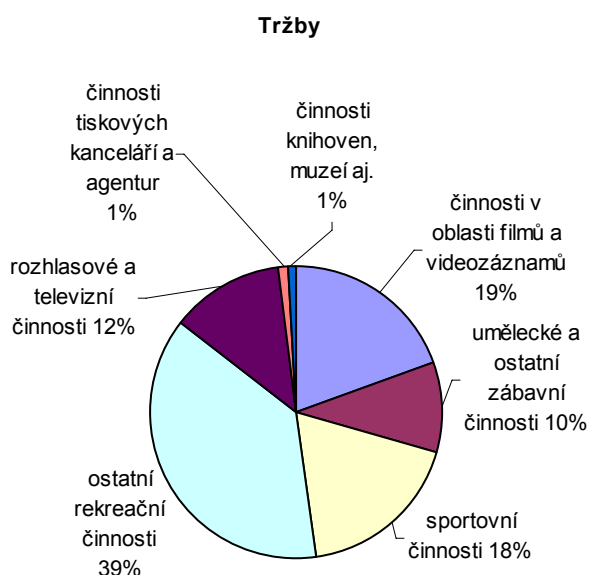
4. 9 Rekreační, kulturní a sportovní činnosti – OKEČ 92

Změny ve využití volného času přinášejí také rozvoj činností, které pomáhají občanům aktivně tento volný čas naplnit. Jednak jsou to kulturní aktivity – kina, divadla, hudební scény, ale také různé sportovní aktivity – fitcentra, kurzy aerobiku, jógy, asijských bojových umění, jízdy na koni a pod.

Mění se věková struktura obyvatel a zvyšující se nároky spotřebitelů vyvolávají také změnu struktury podnikatelských subjektů. Rozvoj bezdrátových telekomunikací přinesl internetová rádia a internetové noviny, digitalizace televizního vysílání je očekávána, protože rozšíří nabídku soukromých televizních stanic, tradiční kina jsou nahrazována multikiny, tradiční tělocvičny nahradila fitcentra, rozvíjejí se aquaparky, outdoorové aktivity atd.

Česká republika byla díky nízkým nákladům, ale také díky velkému množství historických památek, vyhledávanou zemí pro natáčení filmů i reklamních spotů zahraničními producenty. V neposlední řadě bylo velmi lukrativní také podnikání v oblasti sázkových her a hracích automatů, přestože je tato oblast regulována zákonem.

Graf č. 28
Podíl tržeb 3místných OKEČ na OKEČ 92 v roce 2005

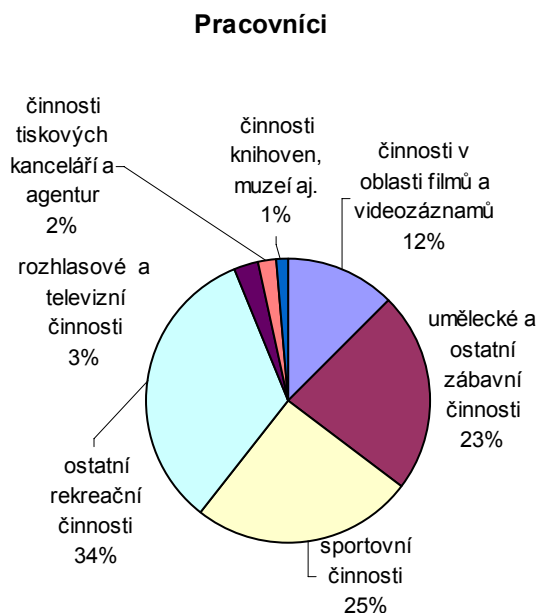
Zaměstnanci v podnicích poskytujících rekreační, kulturní a sportovní služby pobírali v roce 2005 v průměru 17 tis.Kč měsíčně, přitom vysoce nadprůměrné mzdy byly vypláceny v tiskových agenturách a také v soukromých rozhlasových a televizních stanicích. Naopak zaměstnanci zabývající se správou hmotných kulturních památek, muzeí a zoologických zahrad měli mzdu podstatně nižší – 12,5 tis.Kč.

Celkové tržby se za sledované období zvýšily z 46 mld. Kč na 66 mld Kč, přičemž více než třetina (25 mld. Kč) pocházela z tržeb sázkových kanceláří, kasin a hracích automatů.¹ Dvojnásobné

¹ V roce 2004 byla provedena metodická změna ve vykazování vyplacených výher sázkovými kancelářemi – vyplacené výhry od té doby nebyly zahrnuty do celkových tržeb a nákladů sázkových kanceláří, ukazatel přidaná hodnota je po celé období metodicky srovnatelný.

zvýšení tržeb bylo zaznamenáno v činnostech souvisejících s výrobou, distribucí a promítáním filmů a také ve sportovních činnostech.

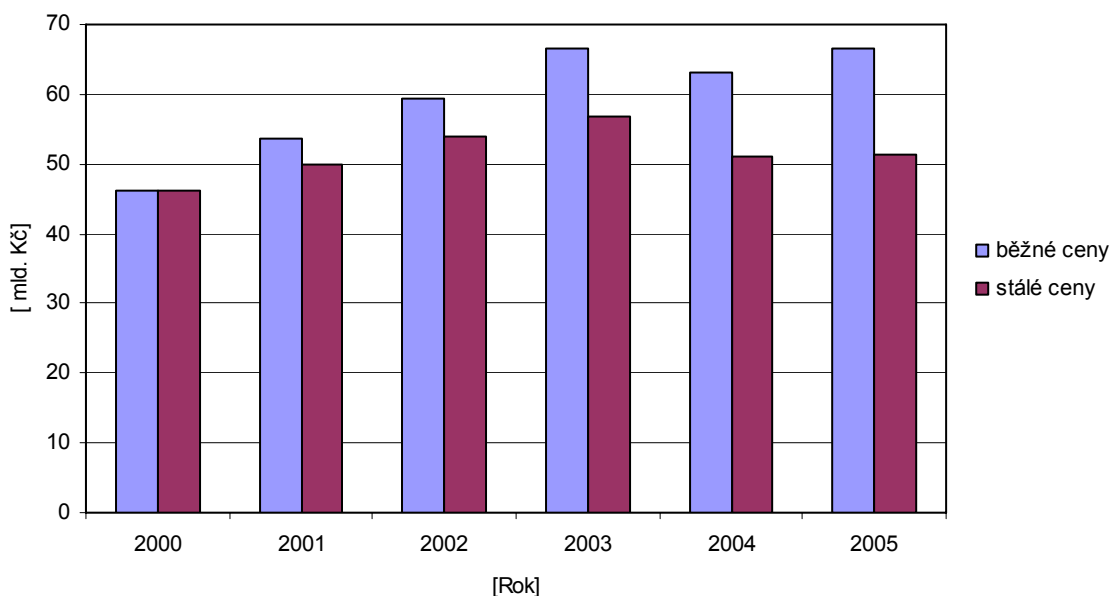
Graf č. 29
Podíl pracovníků 3místných OKEČ na OKEČ 92 v roce 2005

Rekreační, kulturní a sportovní služby poskytovalo zhruba 33 tisíc pracovníků, nejvíce ve sportovních aktivitách, v sázkových kancelářích a hernách. Soukromí podnikatelé – fyzické osoby mají největší zastoupení (70 %) v uměleckých a ostatních zábavních činnostech. V oblasti vysílání rozhlasu a televize a v sázkových kancelářích je naopak podíl podnikajících fyzických osob nízký. Uvedené počty je nutno chápat jako minimální, protože ne všechny subjekty podnikající v oblasti kultury jsou povinny registrovat se v živnostenském rejstříku – jde o tzv. svobodná povolání (herci, zpěváci na volné noze, sochaři, akademičtí malíři, spisovatelé a další). Podíl žen se pohyboval pod úrovní 50 %.

Vývoj tržeb v letech 2000 – 2005 OKEČ 92

Graf č. 30

Přidaná hodnota se zvýšila o 6 mld. na 25 mld. Kč v roce 2005, přičemž podíl sázkových kanceláří na vytvořené účetní přidané hodnotě představoval více než polovinu, druhým výraznějším přispěvatelem k tvorbě přidané hodnoty byla výroba, distribuce a promítání filmů a v posledních dvou letech také sportovní organizace. V sázkových kancelářích vytvořil jeden pracovník přidanou hodnotu ve výši přesahující 1 milion Kč. Koeficient samofinancování v odvětví rekreační, kulturní a sportovní činnosti celkem v roce 2005 byl 36,5 %, ale například u zpravodajských tiskových kanceláří a agentur dosáhl

více než 80 %. Rentabilita aktiv v roce 2005 byla 7,1 %, ale v průběhu doby značně kolísala, nejvyšší hodnoty dosáhla v roce 2004, kdy činila 12,7 % nejnižší naopak v roce 2003.

Vývoj vybraných charakteristik odvětví OKEČ 92

Tabulka č. 11

rok	Počet podniků	Počet pracovníků	z toho: podíl podnikatelů [%]	Průměrná měsíční mzda [Kč]	Tržby [mil Kč]	Účetní přidaná hodnota [mil Kč]	Produktivita práce [tis. Kč]	Rentabilita aktiv (ROA) [%]	Aktiva na pracovníka [mil.Kč]
2000	18 707	31 204	33,9	12 678	46 171	18 998	608,8	7,22	1,33
2001	18 787	31 970	34,8	14 227	53 494	22 149	692,8	8,03	1,36
2002	20 324	35 898	38,8	14 389	59 460	26 727	744,5	9,90	1,42
2003	20 448	35 280	39,5	15 199	66 493	30 380	861,1	5,51	1,52
2004	20 445	33 902	36,3	16 491	62 995	24 669	727,6	12,66	2,01
2005	20 144	33 516	33,5	17 409	66 652	25 089	748,6	7,12	2,65

4.10 Ostatní činnosti – OKEČ 93

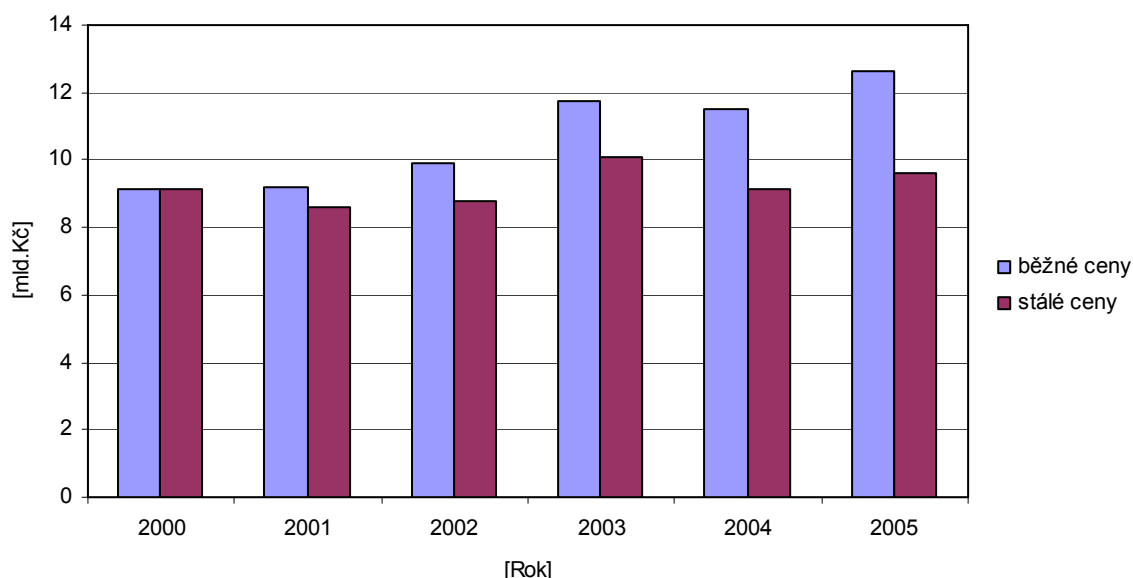
Činnosti zařazené pod OKEČ 93 zahrnují praní a chemické čištění, kadeřnické, kosmetické a podobné služby, pohřební a související služby a služby v oblasti tělesné hygieny. Vyznačují se kromě jiného mizivým podílem podniků pod zahraniční kontrolou – v roce 2005 to bylo méně než 1 %.

V roce 2005 dosáhly tržby v celém odvětví 12,6 mld. Kč, od r.2000 vzrostly o 38 %. To však zaostávalo o více než 15 procentních bodů za růstem v tržních službách. Tempo růstu tržeb poněkud kolísalo, v roce 2004 došlo dokonce k mírnému poklesu. Největšího objemu dosahovaly kadeřnické, kosmetické a podobné služby, naproti tomu nejvyšších tržeb na pracovníka dosahovalo pohřebnictví.

Měsíční mzda zaměstnanců byla téměř poloviční ve srovnání s průměrem tržních služeb jako celku - pouze 9 310 Kč/měsíc. Od roku 2000 vzrostla o 36 %. To odpovídalo vývoji v souhrnu ostatních odvětví, ale tempo růstu se od roku 2003 zpomalovalo. Nadprůměrný byl růst účetní přidané hodnoty na pracovníka, když index 2005/2000 byl 1,84, což je hodnota o 0,19 vyšší než tentýž index za tržní služby celkem.

Vývoj tržeb v letech 2000 – 2005 OKEČ 93

Graf č. 31

Z hlediska počtu pracovníků byly nejvíc zastoupeny kadeřnické, kosmetické a podobné služby (více než 60 %). Vyznačují se vysokým podílem samostatných podnikatelů na pracovnících (přes 65 %). Ještě výraznější je podíl žen, zejména žen podnikatelek (89 %). Nejvyšší podíl v počtu zaměstnanců, objemu mezd, majetku - aktiv celkem a také vlastního kapitálu mělo praní a chemické čištění. Pokud se však týkalo podílů počtu pracovníků, tržeb nebo průměrných mezd, zaujímalo druhé místo.

Ostatní činnosti jako celek jsou přes svou různorodost vysoce ziskové. Rentabilita aktiv dosáhla 25,5 %. Vyšší rentabilitu mělo jen odvětví vzdělávání.

Vývoj vybraných charakteristik odvětví OKEČ 93

Tabulka č. 12

rok	Počet podniků	Počet pracovníků	z toho: podíl podnikatelů [%]	Průměrná měsíční mzda [Kč]	Tržby [mil Kč]	Účetní přidaná hodnota [mil Kč]	Produktivita práce [tis. Kč]	Rentabilita aktiv (ROA) [%]	Aktiva na pracovníka [mil.Kč]
2000	29 478	37 207	63,1	6 842	9 136	3 224	86,6	36,93	0,10
2001	30 705	37 533	64,5	7 663	9 176	3 541	94,3	29,27	0,10
2002	30 978	36 611	65,4	8 165	9 890	4 614	126,0	29,43	0,13
2003	32 476	38 004	69,6	8 860	11 765	5 505	144,8	27,96	0,16
2004	34 464	37 474	67,5	9 125	11 529	5 690	151,9	34,64	0,13
2005	34 808	39 321	65,4	9 310	12 613	6 268	159,4	25,53	0,19